ഏ.ആറിന്റെ കാന്താരതാരകങ്ങൾ

ശ്രീജ.ജെ.എസ്
അസിസ്റ്റന്റ് പ്രൊഫസർ, മലയാളവിഭാഗം, കെ.കെ..ടി.എം.ഗവ:കോളേജ്, പുല്ലൂറ്റ്.

മലയാളഭാഷയുടെയും സാഹിത്യത്തിന്റെയും ഭാവുകത്വപരമായ ഒരു പ്രതിസന്ധി ഘട്ടത്തിൽ, ഭാവി പുരോഗമനാത്മകമായി ആസൂത്രണം ചെയ്ത് നടപ്പിലാക്കി, ആ പ്രതിസന്ധിക്ക് സർഗ്ഗാത്മകമായ പരിഹാരം കണ്ട പ്രതിഭയാണ് ഏ.ആർ.രാജരാജവർമ്മ. സംസ്കൃതത്തിലും ഇംഗ്ലീഷിലും മലയാളത്തിലുമായി ധാരാളം സ്വതന്ത്രകാവ്യങ്ങൾ, വിവർത്തനങ്ങൾ, വ്യാകരണ-ഭാഷാശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, സാഹിത്യശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ തുടങ്ങി നിരവധിയാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംഭാവനകൾ. പല കാലങ്ങളിലായി അദ്ദേഹം എഴുതിയിട്ടുള്ള അവതാരികകളും അക്കൂട്ടത്തിൽ സുപ്രധാനമാണ്. ഏ.ആറിലെ വിമർശകനെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ കാണാനാവുക അദ്ദേഹത്തിന്റെ അവതാരികകളിലാണ്. സ്വതന്ത്രലേഖനങ്ങൾ മാറ്റിനിർത്തിയാൽ സാഹിത്യ സംബന്ധിയായ തന്റെ വീക്ഷണങ്ങൾ/നിലപാടുകൾ ഭൂരിപക്ഷവും ഏ.ആർ. വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുള്ളത് ഈ അവതാരികകളിലൂടെയാണ്. 'മയൂരസന്ദേശം'(1895), 'നളചരിതം' (1905), 'രാമചന്ദ്രവിലാസം' (1907), 'ദൈവയോഗം' (1909), 'കേരളീയ ഭാഷാശാകുന്തളം' (1911), 'നളിനി' (1912), 'ഭാസ്കരമേനോൻ' (1902), 'സൗദാമിനി' (1913) എന്നീ കൃതികൾക്ക് ഏ.ആർ.എഴുതിയ അവതാരികകൾ/മുഖവുരകൾ മുൻനിർത്തി അവതാരികകളിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്ന ഏ.ആറിന്റെ സാഹിത്യപക്ഷം എന്താണെന്നും വിമർശകനായ ഏ.ആർ.മലയാളത്തിൽ നിർവ്വഹിച്ച ദൗത്യം എന്താണെന്നും ഉള്ള അന്വേഷണമാണ് ഈ പഠനത്തിന്റെ മുഖ്യലക്ഷ്യം.

തെക്കും വടക്കും ഏ.ആറും

പാരമ്പര്യത്തിന്റെ പിൻബലത്തിലും അമ്മാവന്റെ കൈത്താങ്ങിലും ലഭിച്ച സംസ്കൃതപാണ്ഡിത്യവും സ്വയമാർജ്ജിച്ച പാശ്ചാത്യ ജ്ഞാനവുമായി മലയാള സാഹിത്യത്തിലേക്ക് ഏ.ആർ.രംഗപ്രവേശം ചെയ്യുമ്പോൾ രണ്ട് കൈവഴികളായിരുന്നു കൈരളിയുടെ ദിശാബോധം നിർണ്ണയിച്ചിരുന്നത്. തെക്ക് കേരളവർമ്മയും സംഘവും പഴകിയ നിയോക്ലാസിക് പ്രവണതകളെ പുനരാവിഷ്കരിക്കുന്നതിലായിരുന്നു ആനന്ദം കണ്ടെത്തിയിരുന്നത്. ഉപരിപ്ലവമായിരുന്നു എങ്കിലും ഈ പാരമ്പര്യത്തിന് ബദലായി നാട്ടുഭാഷയിൽ പുതുവഴി വെട്ടുകയായിരുന്നു കൊടുങ്ങല്ലൂർക്കളരി. അതുകൊണ്ടു തന്നെ ശബ്ദ-സങ്കേത ഭ്രമം അടക്കിഭരിച്ച തെക്കൻ പാരമ്പര്യത്തോട് കലഹിച്ച്, ശുദ്ധ മലയാളത്തിന് മുൻതൂക്കം കൊടുത്ത വടക്കൻ ശൈലിയോട് സമരസപ്പെട്ട് രണ്ടിൽനിന്നും വ്യത്യസ്തമായ ഒരു പുതുവഴി മലയാളത്തിന് നൽകുക എന്നതായിരുന്നു ഏ.ആറിന് നിർവ്വഹിക്കേണ്ടിവന്ന ചരിത്രദൗത്യം.

മയൂരസന്ദേശം-വ്യാജസ്തുതിയോ?

ഏ.ആറിന്റെ ശ്രദ്ധേയമായ അവതാരികകളിൽ കാലഗണനകൊണ്ട് ആദ്യത്തേതും ഏറ്റവും കൂടുതൽ വിവാദങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും നേരിടേണ്ടി വന്നതുമായ അവതാരികയാണ് മയൂരസന്ദേശത്തിന്റേത്. സ്വമാതുലനോടുള്ള ഭയഭക്തി ബഹുമാനങ്ങൾ കാരണം ഏ.ആർ. വിമർശകധർമ്മങ്ങൾ മറന്ന് കൃതിയെ അന്ധമായി സ്തുതിച്ചു എന്നതാണ് ഒന്നാമത്തെ വാദം. പക്ഷേ അതൊരു വ്യാജസ്തുതിയായിരുന്നു എന്നതാണ് മറുപക്ഷം. ശബ്ദഭംഗിയുടെ കാര്യത്തിൽ പ്രസ്തുത കൃതിയ്ക്ക് മേഘസന്ദേശത്തെക്കാൾ മാറ്റ് കൂടും എന്ന് ഏ.ആർ. പറഞ്ഞു വയ്ക്കുമ്പോൾ ആ 'ശബ്ദഭംഗി'യെ മുൻനിർത്തിത്തന്നെ ആ സ്തുതിയിലെ വിപരീത ലക്ഷണം നമുക്ക് തിരിച്ചറിയാനാകും. മാത്രമല്ല മുഖവുരയിലുടനീളം മേഘസന്ദേശത്തെക്കാളും ശുകസന്ദേശത്തെക്കാളും മേൻമയും വ്യത്യസ്തതയും അവകാശപ്പെടാൻ ഏ.ആർ. ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുവരുന്ന മുഖ്യവാദം മയൂരസന്ദേശം സ്വജീവിതാനുഭവത്തിന്റെ തന്നെ വസ്തുസ്ഥിതി കഥനം ആണെന്നതാണ്. നിരവധി വർണ്ണനകളെ ഉദാഹരണമായി ഉദ്ധരിച്ചിട്ട് 'ഓരോന്നും പ്രത്യേകമായി നോക്കിയാൽ വാസ്തവകഥനം മാത്രമാകുന്നു. പൗരസ്ത്യ കവികൾ ലൗകിക വസ്തുക്കളെ നോക്കുന്നത് അതിശയോക്തി എന്ന ഭൂതക്കണ്ണാടിയിൽ കൂടിയാണെന്നുള്ള അപവാദത്തെ ഈ ഖണ്ഡകാവ്യം നിശ്ശേഷമായി നിർമ്മാർജ്ജനം ചെയ്തുവെന്നു ലേശം മടികൂടാതെ ഞാൻ ശപഥം ചെയ്യുന്നു' (മയൂരസന്ദേശം -മുഖവുര) എന്ന് പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

അതിശയോക്തിയെക്കുറിച്ച്;

'ചൊല്ലുള്ളതിൽ കവിഞ്ഞുള്ള-
തെല്ലാമതിശയയോക്തിയാം
തെല്ലതിൻ സ്പർശമില്ലാതെ
യില്ലലങ്കാരമൊന്നുമേ'

എന്നും 'ശുദ്ധമായ വാസ്തവം ചമൽക്കാരകാരിയാകാത്തതിനാൽ അതിശയോക്തിയുടെ ഗന്ധം മറ്റലങ്കാരങ്ങളിലും ഗൂഢമായിട്ടെങ്കിലും കാണും' എന്നും 'ഭാഷാഭൂഷണ'ത്തിൽ പറഞ്ഞുവച്ച ഏ.ആർ. മയൂരസന്ദേശത്തെ അൽപംപോലും അതിശയോക്തിയില്ലാത്ത കേവലവസ്തുസ്ഥിതി കഥനം എന്നുപറഞ്ഞ് സ്തുതിക്കുമ്പോൾ ആ സ്തുതിയിലെ നിന്ദ എങ്ങനെ നിഷേധിക്കാനാകും? നിസ്സഹായനായ ഒരു ഗുരുഭക്തന്റെ സ്തുതിയല്ല, കൗശലക്കാരനായ ഒരു വിമർശകന്റെ വ്യാജസ്തുതി തന്നെയാണത്. ഇനിയൊരുപക്ഷേ, അദ്ദേഹം അങ്ങനെ ഉദ്ദേശിച്ചില്ലെന്ന് വാദിച്ചാൽപോലും കർതൃകേന്ദ്രിതമല്ലാത്ത നവവായനാസങ്കേതങ്ങൾ അത്തരമൊരു പുതുവായനയ്ക്കുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം നമുക്ക് അനുവദിച്ച് തരുന്നുണ്ട്.

ഏ.ആറിലെ നിയോക്ലാസിസിസ്റ്റ്

ഏ.ആറിന്റെ മുഖവുരകളിൽ താരതമ്യേന നിയോക്ലാസിക് ചായ്‌വ് പ്രകടിപ്പിക്കുന്നവയാണ് 1907-ൽ 'രാമചന്ദ്രവിലാസ'ത്തിനും 1909-ൽ 'ദൈവയോഗ'ത്തിനും എഴുതിയ മുഖവുരകൾ. 'രാമചന്ദ്രവിലാസ'ത്തിന്റെ അവതാരികയിൽ കവിയെ വ്യക്തിപരമായി പരിചയപ്പെടുത്തുകയാണ് ഒരു പകുതിയിൽ. തുടർന്ന് ശബ്ദാലങ്കാര പ്രയോഗത്തെയും ശ്ലേഷപ്രയോഗത്തെയും പുകഴ്ത്തുന്നു. 'നാട്ടുമലയാളപദങ്ങളെ'ക്കുറിച്ച് പറയുന്നുണ്ടെങ്കിലും കൃതിയുടെ ശബ്ദസൗന്ദര്യത്തെയൊഴിച്ച് മറ്റൊന്നും കാര്യമായി ഏ.ആർ.ഇതിൽ ചർച്ച ചെയ്യുന്നില്ല.

'ദൈവയോഗ'ത്തിന്റെ മുഖവുരയിൽ ആദ്യപകുതി കഥാവസ്തു പറഞ്ഞുവയ്ക്കുകയാണ്. പ്രാസയോഗനിയമം ഉപേക്ഷിച്ച് നിർമ്മിച്ച ഈ കാവ്യത്തെ 'മയൂരസന്ദേശത്തിന്റെ അനുജനാ'യാണ് ഏ.ആർ.വിശേഷിപ്പിക്കുന്നത്. പോരാത്തതിന് ഈ കൃതിയെ ന്യായീകരിക്കാൻവേണ്ടി പ്രാസപൂർത്തിയല്ല മയൂരസന്ദേശത്തിന്റെ ഉൽക്കർഷത്തിന് കാരണം എന്നു കൂടി പറഞ്ഞുകളയുന്നു; തികച്ചും ഒരവസരവാദിയെപ്പോലെ. ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞാൽ പഠനമോ ഗവേഷണമോ വിമർശനമോ ഏ.ആർ. എന്ന നിരൂപകന്റെ വ്യക്തിത്വമോ ഈ രണ്ടവതാരികകളിലും കാണാൻ പ്രയാസമായിരിക്കും.

ഗവേഷകനായ ഏ.ആർ.

'കേരളീയ ഭാഷാശാകുന്തള'ത്തിനും (1911) 'നളചരിത'ത്തിനും (1905) ഏ.ആർ.എഴുതിയ അവതാരികകൾ സൈദ്ധാന്തിക വിമർശനത്തിലെ ആധുനികസമീപനത്തിന്റെ മുഖപത്രങ്ങൾ കൂടിയാണ്. അവ വിമർശകനായ ഏ.ആറിനെക്കാൾ ഗവേഷകനായ ഏ.ആറിനെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നു.

ഭാഷാപരമായ ഏ.ആറിന്റെ നിലപാടിന്റെ പ്രകടനപത്രികയാണ് ശാകുന്തളം വിവർത്തനത്തിന്റെ അവതാരിക. നിയോക്ലാസിസിസത്തിന്റെ ദുഷിച്ച മണിപ്രവാള പാരമ്പര്യത്തിന് ബദലായി 'ഭാഷാകവിത'യുടെ പ്രാധാന്യം ഊന്നിപ്പറയാനാണ് ഏ.ആർ. അതിൽ ശ്രമിക്കുന്നത്. 'സംസ്കൃത വൃത്തങ്ങളിൽ ശ്ലോകം ചമച്ചിട്ടുള്ളവരെല്ലാം കാരോട്ടുപോരാ വെള്ളോട്ടുതന്നെ വേണമെന്നു നിശ്ചയിച്ച് മണിപ്രവാളത്തിൽ മണിയുടെ മാത്ര കൂട്ടിത്തുടങ്ങി'യതിൽ (അവതാരിക - കേരളീയ ഭാഷാശാകുന്തളം) അദ്ദേഹത്തിന് വിഷമമുണ്ട്. ആലസ്യദോഷത്തിൽ പരിഭവിക്കുമ്പോഴും കൊടുങ്ങല്ലൂർക്കളരിയിലെ വാസനാകവികളുടെ ഭാഷാശ്ലോക പരിശ്രമങ്ങളിൽ അദ്ദേഹത്തിന് ആശ്വാസമുണ്ട്. പക്ഷേ, പച്ചമലയാളത്തെക്കുറിച്ച് 'അതിനുകാലമിനിയും ആയിട്ടില്ലെന്നു തീർച്ചതന്നെ. ഭാഷാന്തര ശബ്ദങ്ങളുടെ സഹായം മലയാളത്തിന് ഒരു ദീർഘകാലത്തേക്ക് ഉപേക്ഷിക്കാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല' (അവതാരിക - കേരളീയ ഭാഷാശാകുന്തളം) എന്ന് പറഞ്ഞുവയ്ക്കുമ്പോൾ ഭാഷാശുദ്ധീകരണത്തിന് വ്യഗ്രതകൂട്ടുന്ന ഒരു ഭാഷാതീവ്രവാദിയെയല്ല മറിച്ച് മലയാളത്തിന്റെ മർമ്മമറിഞ്ഞ ഒരു ക്രാന്തദർശിയെയും ഭാഷാവികാസത്തിൽ ആദാനപ്രദാനങ്ങളുടെ സാദ്ധ്യത തിരിച്ചറിഞ്ഞ ഒരു ഭാഷാശാസ്ത്ര വിദഗ്ദ്ധനെയുമാണ് നമുക്ക് ഏ.ആറിൽ കാണാനാവുക.

വിമർശനത്തിലെ ശാസ്ത്രീയവും ഗവേഷണാത്മകവും ജീവചരിത്രപരവും താരതമ്യാത്മകവും ആയ രീതികളുടെ പ്രായോഗികവശമാണ് 'കാന്താരതാരക'ത്തിൽ കാണുന്നത്. 'ദൈവയോഗ'ത്തിന്റെ അവതാരികയുൾപ്പെടെ പല സന്ദർഭങ്ങളിലും പ്രാസങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ദ്വിതിയാക്ഷര പ്രാസത്തെമാത്രം തള്ളിപ്പറഞ്ഞിരുന്ന ഏ.ആർ. കാന്താരതാകത്തിൽ പ്രാസനിർബന്ധം കവിയെ വഴിതെറ്റിച്ചു എന്ന് ഉദാഹരണസഹിതം സമർത്ഥിക്കുമ്പോൾ പ്രാസസംബന്ധിയായ രാജരാജപക്ഷം പക്വദശയിലെത്തുന്നു. ഒപ്പം കേരളവർമ്മയുടെ പിടിയിൽ നിന്ന് സ്വതന്ത്രവുമാകുന്നു. കൃത്യമായി കൃതിയിൽ കേന്ദ്രീകരിച്ച് നളചരിതത്തെ വ്യാഖ്യാനിക്കുകയാണ് ഏ.ആർ.വിവാദ പ്രസ്താവനകളോ

വളച്ചുകെട്ടിപ്പറയലോ മറ്റു വിഷയങ്ങളിലുള്ള നിലപാടുകൾ വ്യക്തമാക്കലോ ഒന്നും അല്ല; നളചരിതം മാത്രമായിരുന്നു 'കാന്താരതാരക'ത്തിന്റെ ആദ്യത്തെയും അവസാനത്തെയും ലക്ഷ്യം. ഉത്തമ വിമർശകന്റെ കടമ നിറവേറ്റുന്നു എന്നതു മാത്രമല്ല, ഏ.ആറിലെ വിമർശകന്റെ പക്വദശ എത്തുന്നുഎന്നതുകൂടിയാണ് 'കാന്താരതാരക'ത്തിന്റെ പ്രസക്തി.

കാൽപനികനായ ഏ.ആറും നളിനിയും

എല്ലാ അർത്ഥത്തിലും ഒരു സഹൃദയനായ ഏ.ആറിനെയാണ് 'നളിനി'യുടെ അവതാരികയിൽ കാണുന്നത്. 'ഇക്കാലത്തെ കവിതാരീതി നോക്കുമ്പോൾ ഇതൊരു പുതിയ പ്രസ്ഥാനമാണെന്ന്' (അവതാരിക -നളിനി) തിരിച്ചറിയുമ്പോൾ മലയാള കവിതയുടെ ഭാവി പ്രവചിക്കപ്പെട്ടു. അർത്ഥകല്പനയെ വാഴ്ത്തുന്നതോടൊപ്പം ശബ്ദകൽപനയിലെ നിഷ്കർഷ ഒഴിവാക്കാമായിരുന്നു എന്ന് തുറന്നു പറയുമ്പോൾ ഏ.ആറിലെ അർത്ഥപക്ഷപാതി പൂർണ്ണമായും വെളിപ്പെടുന്നു. അവസാനഭാഗത്ത് നിർവ്വഹണത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മവിശകലനത്തിൽ വ്യാഖ്യാനത്തിന് വഴങ്ങാത്ത ചില സൂചനകളിലൂടെ കവിതയുടെ/കലയുടെ ആത്മാവറിയുന്നു. സ്വന്തം സിദ്ധാന്തത്തിന് സ്വയം സാക്ഷാത്കരിക്കാൻ കഴിയാതിരുന്ന പ്രയോഗസാദ്ധ്യത കൂടിയാണ് ഏ.ആറിന് നളിനി.

ഏ.ആറിന്റെ ഗദ്യപക്ഷം

കെ.രാമകുറുപ്പിന്റെ 'സൗദാമിനി', അപ്പൻ തമ്പുരാന്റെ 'ഭാസ്കരമേനോൻ' എന്നീ രണ്ട് ആദ്യകാല നോവലുകൾക്കും ഏ.ആർ. അവതാരിക/മുഖവുര എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. മൂലകൃതിയുടെ ഇംഗ്ലീഷ് തർജ്ജമയുടെ സ്വതന്ത്രവിവർത്തനമായ 'സൗദാമിനിയെ' 'ഒരു സ്വതന്ത്ര തർജ്ജമയാണെന്ന് വിളിച്ച് പറയാതെ വായനക്കാർ ഊഹിച്ചറിയുമെന്ന് തോന്നുന്നില്ല' എന്ന് ഏ.ആർ. പുകഴ്ത്തുന്നുണ്ട്. 'ഭാസ്കരമേനോ'ന്റെ മുഖവുരയിൽ ആ മുഖവുര എഴുതാനുണ്ടായ സാഹചര്യം, രചയിതാവിന്റെ പ്രാമാണ്യം, കഥാപാത്രങ്ങൾ, നോവലിൽ ചർച്ചചെയ്യുന്ന വിഷയങ്ങൾ തുടങ്ങിയവയെല്ലാം വിശദമാക്കുന്നുണ്ട്. പൊതുവെ ഏ.ആറിലെ നിരൂപകനെയോ ഗവേഷകനെയോ ഈ അവതാരികകളിൽ കാണാൻ കഴിയില്ല. എങ്കിലും ഗദ്യത്തിൽ മലയാളത്തിനുള്ള ഭാവിയെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹത്തിനുള്ള തിരിച്ചറിവിന്റെ സാക്ഷ്യപത്രമായി ഈ നോവൽ സംരംഭങ്ങളെ കണക്കാക്കാവുന്നതാണ്.

സാഹിത്യനീതിയും സാമൂഹികനീതിയും

സാഹിത്യത്തിലെന്നപോലെ പാരമ്പര്യത്തിന്റെ ചട്ടക്കൂടുകളിൽ നിന്നുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യ പ്രഖ്യാപനമായിരുന്നു ഏ.ആറിന്റെ വ്യക്തിജീവിതവും. ഇക്കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും കൊടുങ്ങല്ലൂർക്കളരിയിലെ കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻ തമ്പുരാനുമായി സാമ്യംപുലർത്തുന്നു. രണ്ടുപേരും നാടുവാഴിത്തത്തിന്റെ ദുഷിച്ച പാരമ്പര്യത്തിൽനിന്ന് വഴിമാറി നടന്നവരാണ്. എല്ലാത്തിനുമുപരി മാതൃഭാഷയ്ക്കുവേണ്ടി ജീവിതം മുഴുവൻ മാറ്റിവച്ച പ്രയത്നശാലികളാണ്. ഒരു മനുഷ്യായുസ്സുകൊണ്ട് സാദ്ധ്യമാകുമോ എന്ന് ഇന്ന് സംശയം തോന്നുന്ന തരത്തിലായിരുന്നു രണ്ടുപേരുടെയും കർമ്മമണ്ഡലം. നിലനിൽക്കുന്ന നിയോക്ലാസിക് വ്യവഹാരത്തിന് നേരെയുള്ള സർഗ്ഗാത്മകമായ പ്രതിവ്യവഹാരമായിരുന്നു ഇവരുടെ എഴുത്തും ജീവിതവും. ആഗോളവത്കരണത്തിന്റെയും സാങ്കേതികവിദ്യയുടെയും വിവരവിപ്ലവത്തിന്റെയും സമകാലിക പരിസരത്തിൽ മലയാളം വീണ്ടും ഒരു പ്രതിവ്യവഹാര പ്രതിരോധപാഠം ആവശ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ ഏ.ആറിനെയും കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻ തമ്പുരാനെയും പോലുള്ള പ്രയത്നശാലികളുടെ അഭാവം കൊണ്ടാകാം പലപ്പോഴും നമുക്ക് ചെരുപ്പിനൊത്ത് കാലുമുറിക്കുന്നപോലെ സാങ്കേതികവിദ്യയ്ക്കൊത്ത് ഭാഷയെ മുറിക്കുന്നത് കാണേണ്ടി വരുന്നത്.

ശാസ്ത്രീയസമീപനത്തിലെ വസ്തുനിഷ്ഠതയും സൗന്ദര്യാത്മക സമീപനത്തിലെ ആത്മനിഷ്ഠതയും സാഹിത്യത്തിൽ സമന്വയിപ്പിച്ച മലയാളത്തിലെ ആദ്യനിരൂപകനാണ് ഏ.ആർ. ഭാഷയുടെ ഭാവി നിർണ്ണയിക്കുന്നതിൽ ഭാഷാസൂത്രണത്തിനുള്ള പങ്ക് അദ്ദേഹം സൂക്ഷ്മമായി തിരിച്ചറിയുകയും മലയാളത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ അത് കൃത്യമായി നിർവ്വഹിക്കുകയും ചെയ്തു. ചുരുക്കത്തിൽ മലയാള ഭാഷയിലും സാഹിത്യത്തിലും ആധുനികവും ഉത്തരാധുനികവുമായ എല്ലാ പ്രവണതകളുടെയും തുടക്കക്കാരൻ എന്നതാണ് അവതാരികകളിൽ പ്രതിഫലിക്കുന്ന എ.ആർ രാജരാജവർമ്മ.

സഹായകഗ്രന്ഥങ്ങൾ

1. ആന്റണി ജോസഫ് (സമ്പാദനം), ഏ.ആർ.രാജരാജവർമ്മയുടെ തിരഞ്ഞെടുത്ത പ്രബന്ധങ്ങൾ, രഞ്ജിമ പബ്ലിക്കേഷൻസ്, ചങ്ങനാശ്ശേരി,1987.
2. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ എൻ. ഡോ., ഏ.ആറിന്റെ ജീവചരിത്രവും കൃതികളും, ജ്യോതിശാസ്ത്ര വിദ്യാപീഠം, 2002.
3. ചന്ദ്രികാശങ്കരനാരായണൻ, ഏ.ആർ. രാജരാജവർമ്മ മലയാളത്തിന്റെ രാജശില്പി, കേരളാഭാഷാ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട്,1985.
4. രാമവർമ്മ അപ്പൻ തമ്പുരാൻ, ഭാസ്കരമേനോൻ, ബി.വി.ബുക്ക് ഡിപ്പോ, 1954.